

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

I. Iaponum mores religionesque cognoscit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

HORATII

TVRSELLINI
DE VITA

FRANCISCI
XAVERII

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

Iaponum mores religionesq; cognoscit.

IAPONIA, vltimi Ori-
entis regio, vltimæ adia-
cet Asia. tota insulis cō-
stat, modicis fretis euri-
pisque discreta. De eius
magnitudine (quantum
ex Lusitani hominis, talium rerum periti,
qui nuper eam regionem dimensus est,
obseruatione cognosci potuit) hoc com-
perti habemus. In longitudinem millia
passuum circiter D. CCCC. protendi-
tur, specie haud sanè absimilis Italiae, nisi
quòd hæc continenti adhæret, & magni-
tudi-

*Iaponiæ
descriptio.*

N 5

tudi-

tudine penè par. Spectat à Septétrione vltimos Scythas, quos Tartaros vocamus; ab Occidente vergit ad Sinas; ab Oriente nouæ Hispaniæ obuersa est, minùs quingentorum milliū interuallo. Adest ab vrbe Goa leucarum millia ferme duo. Continet omnino regna sex & sexaginta; & (quod permirum est) vna tantum lingua vniuersa gens vtitur, haud sanè ad cognoscendum difficili. Iaponia autem omnis (quoniam tres sunt insulæ magnitudine præcipuæ) in partes diuiditur tres, quæ ab insulis maioribus nominate, insularum minorum complures attributas habent. Harum partium longè maxima, eademq; ab India remotissima, proprio vocabulo Iapon dicitur, quæ reliquæ regioni nomen dedit. Hæc insula millia passuum DCCL: in longitudinem porrigitur. Latitudo eius varia est, maxima ex parte circiter CLXXX. passuum millibus patet. In ea tria & quinquaginta regna sunt, parua scilicet. Quippe etiam singularum vrbiū Dynastas ac Regulos liberali sanè appellatione Reges vocant: etsi complures eorum fatis magnis opibus pollent, præsertim qui regnis pluribus potiuntur. Inibi Meacus est, vrbs olim Iaponiæ omnis, nunc plurimorum regnorum caput. Secundum Iaponem magi-

magnitudine atque opibus præstat Ximus: cuius longitudo millia passuum CL. patere proditur, latitudo ad LXX. eadem Sinis proxima, minimeque distant ab India, regnis distinguitur nouem; in quibus Saxumanum est, quò Xauerium appulsum diximus. Tertia Insula inter has interiecta Xitus seu Xicocus vocatur, ferme dimidio minor Ximo. magna continet omnino quatuor. Hæc autem omnis regio antiquitati ponitus ignota, casu Lusitanis eò tempestate abreptis, decennio antequam eò veniret Xauerius, inuenta, conciliari commercio cœperat. Terra est perfrigida, imbri, niue, glacie horrida; multis locis montosa ac sterilis, maxima tamen ex parte campestris, & amnibus frequens; naturaque fertilis, nisi cultui agrorum assidua penè bella obstarent. Quocirca oliuis vitibusque magis apta, quàm consita, vineas perpaucas, oliueta nulla habet: oryzae magis quàm tritici ferax. Nec auri fodinis caret, sed auri conflandi solertia. Ceterùm argenti fodinis maximè nobilis, ex quo Argentaria est appellata. tamè, quia Sinarum commercio incolæ excluduntur, olim pluribus egebat rebus. Quam inopiã nuper Lusitanorum commercia subleuarunt, non sine magno ipsorum emolumento. Et si autem

Ximus insula.

Xitus insula.

N. regio

regio omnis portuosa, Ximus tamen insula, & quia portubus maximè frequens, & quia prima ex India nauigantibus occurrit, maximè celebratur ab institutibus Lusitanis. Vnus tum Rex vniuersæ Iaponiæ imperabat. Dayrum incolæ appellant, cuius imperium, obsolescente iam apud Proceres Regia maiestate, precarium esse cœperat. Iaponica porro gēs, si cum indis conferatur, colore alba, naturâ bellicosissima, cæteras nationes nuper repertas virtute ac probitate longè antecedit. Xauerius igitur Cangoximæ (quæ vbs est Saxumani regni præcipua) subsistens, priùs quàm Iaponum animos oppugnare aggredere, omnes sibi aditus lustrandos, moresque eorum, ac religiones cognoscendas, ratus est. De quibus cum quæreret, sic ferè comperiebat. Gentem omnem ingenio esse facili, ac ferme à fraude abhorrenti: auro, diuitiis, copiis haudquaquam affluere; verùm (vt quominus pecuniæ, hoc minus ferme auaritiæ est) talium rerum studio minimè teneri. Nec aliud magis in contumeliam accipere, quàm mercatura, aut arte alia, rem augere. Itaque eorum disciplinam paupertate magistra stare, sed ita, vt paupertatem munditia & cultus corporis tegat. Eosdem dignitatis existi-

matio-

*Iaponica
gens qua-
lis.*

mationisque retinentes esse, ut qui maximè: ingenia prisca illis Romanis simillima diceres. Omnes vulgò, etiam pueros, armorum præcipuo studio duci: nec quicquam vulgò præter arma habere in delicijs. Cæterum (quod dictu audituque incredibile sit) in tanta animorum ferocia, armorumque impunitate à rixis temperari, armorum usu ad bellum aduersus hostem reseruatò. Quippe Iapones sui atque iræ potentes adeò sunt, ut è Stoica disciplina esse videantur: monstrique simile est apud ipsos, iurgans, iratus, altercans Iapon cum altero. Etenim ad iurgia contentionesque vitandas, negotia graua & controuersa nunquam ipsimet, semper per internuntios agunt: idque non cum alienis solùm, sed cum necessarijs quoque obseruant, domesticisque. Ita & ipsi æquitatem animi, & pacem cum alijs tumentur. Venatione delectantur in primis: nec carnem gustant, nisi venatione quaestitam: à veruecina, suilla, bubula, vitulina non minus abhorrent, quàm nos à canina equinaue. A lacte autem & caseo abstinent, similiter ut nos à crudo sanguine. Gallinas & anseres alunt, non tam eibi quàm animi voluptatisque causa. Itaque rarò carne, eaque ferina, vescuntur: plerumque pisce, pomis, oleribus, oryza vi-

*Iaponum
moderatio
in ira frenanda.*

*Iaponum
frugalitas.*

uunt: temperantiæque beneficio com-
moda secundaque vtuntur valetudine:
plerique ad extremam perueniunt æta-
tem; nisi vis aut casus aliquis interueniat:
vt vel hæc gens, quæ tam bene viuit par-
uo, documentum fit, naturam paucis esse
contentam, etsi cupiditas nunquam ex-
pleatur. Adulteria apud eos grauissimè
vindicanur. Ab alea ludisque similibus
penitus refugiunt, rati hisce rebus homi-
nes alieni cupidos fieri. A furtis verò ac
latrocinij tam longè absunt, nihil vt ho-
mine indigniùs iudicent: quocirca latro-
nes in crucem, extremum suppliciorum,
agunt. Munditiem in victu, in cultu cor-
poris elegantiam, urbanitatis officia in
congressibus, salutationibus, omni que
vitæ consuetudine, non accuratiùs viri
quàm pueri, nobiles quàm rustici, co-
lunt. Crederes in vna omnes pariter au-
la Regia ad urbanitatem & elegantiam
institutis. Verùm tantis naturæ bonis in-
situm genti malum superbia officit. Na-
tiones cæteras præ se adeò contemnunt,
vt arroganter vulgò & insolenter exci-
pian aduenas. Alioquin eis ad omnem
honestatem (si qua vsquam gens) natis
quodammodo factisq; nihil magis, quàm
Euangelij lumen, deest. Etenim omnes
etiam rustici ingeniosi admodum sunt.

*Taponum
urbanita-
tas.*

auu-

avidique discendi: ut quidque maxime
 rationi congruere videtur, ita libentissi-
 me amplectuntur. Sermones de Deo po-
 tissimum, diuinisque rebus, arripiunt a-
 vidè. Ad hæc, literis vulgò satis imbuti
 sunt, eoque impensius ad Christianam
 disciplinam capessendam apti. Hæc & a-
 lia multa, quæ, ne longum faciam, præ-
 termitto, cum de Iaponum ingenio ac mo-
 ribus cognovisset Xaverius; de eorundem
 religionibus & Sacerdotibus quærens,
 hæc fermè reperit. Deorum numero eos *Iaponum*
 maximè duci, quorum iuventur ope. Ita- *Dij.*
 que ab alijs Solem, Lunam ab alijs, alios
 ab alijs Deos coli. Haberi etiam nonnul-
 los ex hominibus Deos adscitos ab Sinis:
 inter hos Xacam & Amidam. Cæterum
 eorum Sacerdotibus (Bonzijs appellat) *Bonzijs Iap-*
 nihil flagitiosius esse, nihil impurius; ut *ponum Sa-*
 Dei ministros facilè agnoscas. Hos, *cerdotes.*
 nefando præposteræ libidinis genere in-
 fecto, Iaponum animis tantum offudisse
 caliginis, ut ad tales impuritates cæci, te-
 rrimum nefas vulgò peccatum esse ab-
 nuant. Ergo haud dubiâ Numinis irâ ex
 eo tempore illorum ciuitates (Regibus
 popularibusque pariter contactis scelere,
 ac velut iniecta rabie temerè ruentibus
 ad arma) tumultuantes, intestinis odijs,
 bellisque perpetuò conficiantur: ut ad
 tan-

tantam obscœnitatem fugiendam ali-
quando aperiant oculos. Interim Bon-
zijs, ne peccandi materia desit, optimates
suos liberos, oues scilicet lupis, commit-
tunt traduntque in disciplinam. Bonzio-
rum Bonziarumque plurima cœnobia,
variusque (similiter vt apud nos cœno-
bitarum vestitus, Diabolo Christi Eccle-
siam æmulante. Etsi autem æquè omnes
Bonzij impuri haud falsò habentur; ta-
men adeò tutatur eos siue religio sacro-
rum, siue eximia de illorum abstinentia
opinio, vt insuper apud plebem iuxta
Proceresq; maximo in honore habeantur:
quippe quos carne, pisce, vino peni-
tus abstinere, oleribus modò atque ory-
za victitare, ac semel duntaxat in die ci-
bum capere, gloriosius quàm veriùs fa-
ma ferat.

CAPVT II.

Cangoxima complures Christo parit.

His cognitis, Franciscus primùm si-
bi ipse (id quod res monebat) ab-
stinentiæ arctioris legem imponendam
ratus, etiam parcius duriusque viuebat,
quàm Bonzij viuere dicebantur: vtique
cùm non modò rerum inopia illum, ve-
rùm